

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asia: Svenska Finlands folktingin lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esityksistä 15/2017 vp, 57/2017 vp ja 15/2018 vp

Viite: Valiokunnan kutsu Folktingetille asiantuntijakuulemiseen ja kirjallisen lausunnon antamiseen 4.4.2018

Svenska Finlands folkting kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto edellä mainituista hallituksen esityksistä. Lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti Folktinget ottaa kantaa kielellisiä oikeuksia koskeviin kysymyksiin koskien lakiesityksiä.

Maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskeva uudistus merkitsee, että maassamme syntyy uusi hallinnon taso. Ehdotetuista 18 kunnasta viisi on kaksikielisiä: Varsinais-Suomi, Kymenlaakso, Keski-Pohjanmaa, Uusimaa ja Pohjanmaa. Vähemmistön kielenä on ruotsi neljässä maakunnassa ja suomi Pohjanmaan maakunnassa.

Maakuntalaki

Maakuntalain 1 §:n tarkoituksena on antaa asukkaille mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan. Luvussa 4.9.2 koskien kielellisiä oikeuksia todetaan, että ruotsinkielisten osuus kaksikielisissä maakunnissa Pohjanmaan lisäksi on pieni ja tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon kokonaisuudessaan voivat siksi jossain määrin heikentyä.

Kielelliset perusoikeudet määritellään perustuslain 17 §:ssä. Säännös edellyttää, että kieliä ei käsitellä yhdenvertaisesti vain muodollisesti, vaan että myös tosiasiallinen tasa-arvo suomenkielisten ja ruotsinkielisten välillä taattaisiin muun muassa yhteiskunnallisia palveluja järjestettäessä. Perustuslain 2 §:n 2 momentin mukaan yksilöllä on oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen sekä vaikuttaa häntä itseään koskeviin päätöksiin.

Säännökset yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta sisältyvät perustuslain 6 §:ään. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa kielen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Näillä

säännöksillä on merkitystä myös yhdenvertaiselle kohtelulle työelämässä ja työnantajan velvollisuudelle edistää sitä.

Folktinget viittaa siihen, että julkisen vallan on perustuslain 22 §:n nojalla huolehdittava siitä, että kielelliset perusoikeudet turvataan. Julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan 17 §:n 2 momentin mukaan. Julkisen vallan tulee lisäksi 14 §:n 4 momentin mukaan edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Kielivähemmistön vaikuttamistoimielin

Maakuntalakiehdotuksen 27 §:n mukaan tullaan kaksikielisissä kunnissa asettamaan kielivähemmistön vaikuttamistoimielin. Toimielimen tehtäviin kuuluvat maakunnan kaikki tehtävät mukaan lukien nykyisen vähemmistökielilautakunnan tehtävät kaksikielisissä sairaanhoitopiireissä.

Vaikuttamistoimielin ei ole lautakunta, joka voi käyttää julkista valtaa, eikä se ole sidottu maakunnan hallintoon. Toimielimellä ei myöskään ole maakuntaa velvoittavaa päätösvaltaa, ja siten siltä puuttuu tosiasiallinen vaikutusvalta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan vaikuttamistoimielimiä voi ”luonnehtia neuvoa-antaviksi toimielimiksi, joiden asema maakunnassa saattaa jäädä vähäiseksi ja joiden luonne ei ole omiaan korvaamaan ruotsinkielisen väestönosan osallistumismahdollisuuksien heikkenemistä” (PeVL 26/2017 vp). Perustuslakivaliokunta viittaa perustuslaillisiin kielellisiin ja demokraattisiin oikeuksiin ja huomauttaa, että vaikuttamistoimielintä pitää vahvistaa lautakunnan kaltaiseksi toimielimeksi.

Folktinget viittaa perustuslakivaliokunnan kannanottoon ja edellyttää koskien vaikuttamistoimielimen keskeistä roolia, että toimielimestä tulee lakisääteinen ja pakollinen lautakunta maakuntalain 6 luvun 29 §:n 1 momentin mukaan. Ei riitä, että toimielimen muodollista asemaa lakisääteisenä lautakuntana vahvistetaan. Toimielimellä pitäisi lisäksi olla todellinen tiedonsaantioikeus ja tosiasiallista vaikutusvaltaa maakunnan päätöksenteossa. Tämän saavuttamiseksi pitää määritellä, että toimielimen puheenjohtaja on maakuntahallituksen jäsen. Folktinget näkee tämän edellytyksenä sille, että kielellisellä vähemmistöllä tulee olemaan tosiasialliset mahdollisuudet harjoittaa demokraattista oikeuttaan vaikuttaa päätöksentekoon kaksikielisissä maakunnissa.

Folktinget katsoo, että on erittäin merkille pantavaa, että hallituksen lakiehdotusta ei ole muutettu perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaisesti. Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien perusteista. Mikäli lakiehdotus hyväksytään, heikentyvät kuitenkin nykyiset perusteet yksilön kielellisistä ja demokraattisista oikeuksista perustuslain mukaan lain kautta, mitä ei voida hyväksyä. Perustuslakivaliokunta toteaa, että heikentyneet demokraattiset oikeudet koskevat

nimenomaisesti ruotsinkielistä väestöä. Folktinget korostaa, että ruotsinkieliset asukkaat saatetaan siinä tapauksessa eriarvoiseen asemaan saman maakunnan suomenkielisiin asukkaisiin verrattuna, mikä lisäksi korostaa sen tärkeyttä, että lakiehdotusta muutetaan perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaisesti.

Viitaten edellä olevaan Folktinget pyytää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kirjoittamaan lausunnossaan, että maakuntalakiehdotuksen 27 §:ää ei pidä hyväksyä käsiteltävänä olevassa muodossa vaan se tulee valmistella edelleen perustuslakivaliokunnan kannanoton PeVL 26/2017 vp mukaisesti.

Yhtiöittäminen ja hankinta

Lakiehdotuksen 7 §:n 3 momentin mukaan tehtävien järjestämisestä vastuussa olevan maakunnan tulee vastata siitä, että asukkaiden lakisääteiset oikeudet turvataan. Tästä esimerkkinä perusteluissa esitetään kielellisistä oikeuksista huolehtiminen perustuslain mukaan. Järjestämisvastuuseen sisältyy 1 kohdan mukaan niiden palveluiden yhdenvertainen saatavuus, joita tehtävän järjestäminen edellyttää.

112 §:n mukaan maakunnalla tulee olla yhtiöittämisvelvollisuus sen harjoittaessa toimintaa markkinoilla kilpailutilanteessa. Työelämä- ja elinkeinopalveluita koskien kappaleessa 4.2.2 esitetään, että maakuntien tulee tavallisesti sopia sellaisten palveluiden tuottamisesta tuottajien kanssa, jotka täyttävät lain mukaan kriteerit kunnissa, yksityisellä tai kolmannella sektorilla.

Folktinget viittaa perustuslain 124 §:ään, jonka mukaan menettely, jossa julkisia hallintotehtäviä uskotaan muille kuin viranomaisille, ei saa vaarantaa perusoikeuksia, oikeusturvaa eikä muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustelujen mukaan säännös alleviivaa sen merkitystä, että julkisia hallintotehtäviä hoitavien tulee olla koulutettuja tarkoitukseen, asiantuntevia ja riittävän julkisen valvonnan alaisena.

Perustuslain 124 §:ää täsmennetään kielilain 24 §:ssä koskien kielellisiä palveluita liikelaitoksissa sekä valtion ja kuntien yhtiöissä ja 25 §:ssä koskien yksityisten velvollisuuksia kielellisen palvelun antamiseen. Yhtiöittämisen lähtökohtana kielellisestä näkökulmasta on sellaisen kielellisen palvelun säilyttäminen, joka aikaisemmin on ollut lakisääteinen vastaavalle viranomaistoiminnalle (HE 92/2002).

Oikeusministeriö on ottanut kantaa kielellisistä oikeuksista huolehtimisen merkitykseen hankinnan yhteydessä: Mikäli julkinen hallintotehtävä annetaan tehtäväksi yksityiselle, tulee viranomaisen kielilain 25 §:n mukaan varmistua siitä, että palvelut toimivat samalla tavoin kuin jos viranomainen itse hoitaisi tehtävän. Palvelun taso ei saa laskea sen takia, että yksityinen hoitaa tehtävää. Kun kaksikielinen maakunta kilpailuttaa palvelunsa, tulee jo hankintamenettelyssä varmistua siitä, että palvelut toimivat niin suomeksi kuin ruotsiksi. On myös mahdollista kilpailuttaa suomenkieliset ja ruotsinkieliset palvelut erikseen.

Folktinget toteaa, että viranomaistoiminnan yhtiöittäminen ja julkisten palveluiden kilpailuttaminen johtavat usein siihen, että tietoisuus kielellisistä oikeuksista ja velvollisuuksista ohentuu. Folktinget pyytää siksi, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää erityistä huomiota kielellisistä oikeuksista huolehtimiseen yhtiöittämisen ja palvelujen hankinnan yhteydessä.

Maakuntien kansallinen palvelukeskus

Maakunnille perustetaan 118 §:n 1 momentin nojalla kolme kansallista palvelukeskusta. Jokainen palvelukeskus on osakeyhtiö, jonka maakunnat omistavat yhdessä. Palvelukeskus vastaa maakunnan paikallispalveluista, henkilöstö- ja taloushallinnosta sekä tietohallinto- ja tietojärjestelmäpalveluista.

Maakuntien kansallinen palvelukeskus on täysin uusi organisaatorakenne, jonka palveluja maakunnat ovat velvollisia käyttämään. Folktingetin kokemuksen mukaan kielivähemmistön kieli on usein heikommassa asemassa uusia organisaatorakenteita luotaessa. On siis vaikeaa luoda aidosti kaksikielistä organisaatiota, joka käytännössä voi antaa palvelua sekä suomeksi että ruotsiksi.

Palvelukeskus tulee palvelemaan organisaatioita ruotsin- ja suomenkielisellä henkilöstöllä. Kyse on merkityksellisistä tehtävistä, ja viestinnän täytyy toimia molemmilla kielillä. Folktinget korostaa siksi, että on tarve selvittää laissa palvelukeskuksen kielellisiä velvollisuuksia.

Viitaten tähän Folktinget pyytää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kiinnittämään huomiota esille nostettuihin kannanottoihin.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

Työelämä- ja henkilöstökysymykset

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 1 §:ssä ilmaistaan, että lain ensisijainen tarkoitus on huolehtia väestön hyvinvoinnista ja terveydestä ja vähentää eroja väestöryhmien välillä. Lain tarkoituksena on myös luoda riittävä palveluiden saatavuus samanlaisin perustein koko maahan sekä palvelurakenne, joka huomioi palveluita tarvitsevien ihmisten tarpeet.

Koska lain tarkoituksena on luoda palveluiden saatavuutta samanlaisin perustein, ovat työelämä- ja henkilöstökysymykset hyvin asiaankuuluvia. Folktinget haluaa siksi nostaa esiin tiettyjä kysymyksiä, jotka käsittelevät henkilöstön saatavuutta. On tosiasia, että sosiaali- ja terveysalalla on puutetta ruotsin kielen taitoisesta henkilöstöstä. Tämä käy ilmi hallituksen kertomuksessa eduskunnalle kielilainsäädännön soveltamisesta (K

18/2017 vp). Ruotsinkieliset henkilöt Suomessa kokevat, että on yhä vaikeampaa saada palvelua omalla kielellä.

Hallituksen kielikertomus osoittaa ne puutteet, jotka jo tiedämme: julkinen palvelu ruotsin kielellä on haastavaa monilla tahoilla sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä, ja se heijastuu muun muassa siihen, kuinka tyytyväisiä asiakkaat ovat palveluun. Folktinget saa usein yhteydenottoja henkilöiltä, jotka kertovat, että heitä on pyydetty vaihtamaan kieltä lääkärikäynnin yhteydessä kaksikielisissä kunnissa, mikä ei ole yhteneväistä kielilain ja erityislainsäädännön kanssa. Ne viranomaiset, jotka kokevat ruotsinkielisten palveluiden järjestämisen haasteelliseksi, ilmaisevat usein pääasiallisimmaksi syyksi kielitaitoisen henkilökunnan puutteen.

Täytyy korostaa, että viranomaisten tehtävänä kielilain mukaan on oma-aloitteisesti varmistaa kansalaisten kielelliset oikeudet käytännössä. Tämä huomioidaan lakiesityksen 6 §:ssä, jossa määritellään, että palveluja järjestettäessä tulee toiminta suunnitella niin, että kielilain säännökset otetaan huomioon.

Tätä tarkastellen Folktinget kysyy, kuinka tämä lakiehdotus tulee vaikuttamaan henkilöstösektoriin hoitoalalla. Se on kysymys, jota meidän mielestämme ei ole lakiehdotuksessa selvitetty. On perusteltua esittää kysymys siitä, kuinka lakiehdotus vaikuttaa palvelun saatavuuteen ruotsin kielellä ja onko mahdollista rekrytoida ruotsinkielistä henkilöstöä sosiaali- ja terveystieteisiin. Voivatko maakuntien omat sosiaali- ja terveystieteiset tarjota hoitoa ruotsiksi, mitä niiltä edellytetään, mikäli yksityiset eivät selviydy siitä?

Folktinget näkee selvän riskin siinä, että ruotsia osaavien henkilöiden rekrytointi suuriin suomenkielisiin yksiköihin tulee olemaan hankalaa, ja nykyisen ruotsin kielen taitoisen henkilöstön säilyttäminen tulee mahdollisesti myös olemaan vaikeaa. Työkieli muuttuu ruotsista suomeksi (paitsi Pohjanmaalla) niillä henkilöillä, jotka nykyään työskentelevät sosiaali- ja terveydenhuollossa kaksikielisessä kunnassa, jonka enemmistön kielenä on ruotsi. Kun maakunta siirtyy johtoon, tulee maakunnan kielestä luonnollisesti myös työntekijöiden virallinen työkieli (hallintokieli), mikä voi vaikuttaa ruotsinkielisen henkilöstön edellytyksiin ja haluun työskennellä. Uudet rekrytoinnit voivat myös olla ongelmallisia, koska on ruotsinkielisiä, jotka valitsevat mieluummin työskentelyn pienemmässä organisaatiossa ruotsin kielellä.

Toinen asiaankuuluva kysymys on liikkuvuus julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Onko hallitus tehnyt laskelmia sisältävää vaikutusarviota siitä, kuinka suuri osa kuntien hoitohenkilökunnasta tulee siirtymään yksityisiin yhtiöihin? Ja kuinka tämä vaikuttaa ruotsinkielisiin palveluihin, jotka maakunnan tulee tarjota?

Folktinget haluaa lisäksi nostaa esiin sosiaalihuollon. Olemme saaneet yhteydenottoja niin yksityisiltä henkilöiltä kuin viranomaistahoilta koskien sosiaalityöntekijöiden puutetta,

jota esiintyy erityisesti pääkaupunkiseudulla. Viesti on, että ruotsin kielen taitoisia sosiaalityöntekijöitä ei ole. Lakiehdotuksen mukaan jokaisessa sosiaali- ja terveyskeskuksessa tulee olla sosiaalityöntekijöitä, mutta tuleeko heillä olemaan riittävät ruotsin kielen taidot, jotta he selviytyvät asiakkaiden kohtaamisesta myös täysin ruotsiksi?

Folktinget vetoaa siihen, että palvelu omalla kielellä, ruotsiksi tai suomeksi, on osa korkealuokkaista hoitoa. Kieli ei ole vain viestintäväline vaan perustavanlaatuinen osa itse hoitoprosessia. Folktinget pyytää sen takia, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta varmistuu siitä, että maakuntalaki ja laki sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä ei vaaranna ruotsinkielisen hoitohenkilöstön saatavuutta.

Maakunnat, joilla on laaja päivystys

Folktinget tuo seuraavaksi esiin tärkeän periaatteellisen kysymyksen, johon perustuslakivaliokunta otti kantaa jo viime eduskuntakaudella. Mielestämme on kuitenkin aiheellista ottaa se uudelleen esiin lakiehdotuksen sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä koskevan lain 11 §:n 2 momentissa mainitaan ne maakunnat, jotka vastaavat laajoista ympärivuorokautisista päivystyspalveluista. Luvussa 4.9.2 todetaan, että Pohjanmaan maakunta ja Vaasan sairaanhoitopiiri eivät sisälly näihin, vaikka Vaasan keskussairaala palvelisi ruotsinkielisiä asukkaita paremmin kuin ehdotettu järjestely. Yksikielisesti suomenkielinen Etelä-Pohjanmaan maakunta tulee sen sijaan järjestämään päivystyspalvelut molemmilla kielillä.

Lausunnossaan terveydenhoitolain muutoksesta vuodelta 2016 perustuslakivaliokunta totesi, että parhaan ratkaisun perustulain 17 §:n mukaisten kielellisten oikeuksien varmistamiseksi voidaan katsoa olevan se, että laajan päivystyksen yksiköt sijoitetaan niin Vaasan sairaanhoitopiiriin kuin Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin (PeVL 63/2016 vp). Tästä huolimatta enemmistökieleltään ruotsinkielistä Pohjanmaan maakuntaa ei lasketa niiden maakuntien joukkoon, jotka vastaavat laajasta ympärivuorokautisesta päivystyksestä.

Perustuslain 122 §:n mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Perustuslakiasiantuntija Kaarlo Tuori on Folktingetille antamassaan lausunnossa todennut, että kielellisen yhdenvertaisuuden huomioiminen on ehdottoman sitovaa kielellisiä oikeuksia koskevan 17 §:n nojalla (13.2.2013).

Perustuslakivaliokunta on määritellyt, että kielelliset perusoikeudet pitää punnita jo aluejaotusta ja sen muutoksia valmisteltaessa. Aluejaotuksesta tehdyn päätöksen pitää

pohjautua asialliseen arvioon päätöksen kielellisistä seurauksista. Valiokunta esittää lisäksi, että velvollisuus perusoikeuksista huolehtimiseen edellyttää, että valitaan se vaihtoehto, joka parhaiten tyydyttää kielelliset perusoikeudet, jos on useita hallinnollisesti toimivia aluejaotuksia. Hallinnollisesta näkökulmasta täytyy valita se aluejaotus, joka parhaiten tyydyttää kielelliset perusoikeudet (PeVL 21/2009 vp).

Folktinget vetoaa uudestaan siihen, että yksilön oikeuksien perusteet tulee määrätä lailla perustuslain 80 §:n nojalla. Kielellisistä oikeuksista huolehtiminen ei siis saa olla riippuvainen yhteistyösopimuksista, joita maakuntien tulee 16 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaan solmia koskien ympärivuorokautisen päivystyksen tuottamisyhteistyötä ja työnjakoa kullakin yhteistyöalueella.

Presidentti Sauli Niinistö antoi lausunnon terveydenhuoltolain muutoksen vahvistamisen yhteydessä joulukuussa 2016. Presidentti Niinistön mukaan päivystyspalvelut voidaan siirtää Seinäjoen keskussairaalaan vain, jos on varmistettu, että potilaat voivat saada palvelua ruotsiksi tai suomeksi oman valintansa mukaan.

Perustuslakiasiantuntija Kaarlo Tuori on lausunnossaan perustuslakivaliokunnalle hallituksen esityksestä 15/2017 vp todennut, että kielellisiä ja sosiaalisia oikeuksia ei perustuslain mukaan saa asettaa vastakkain arvioitaessa, millä maakunnilla on oikeus järjestää laaja päivystys. Mahdollisuus saada palvelua omalla kielellä on olennainen osa palveluntarvetta, saatavuutta ja potilasturvallisuutta. Kielelliset ja sosiaaliset oikeudet muodostavat tässä erottamattoman kokonaisuuden. Kaarlo Tuori alleviivaa lisäksi, että mahdollisuus palvelujen saamiseen omalla kielellä sosiaali- ja terveydenhuollossa kuuluu kielellisten oikeuksien ydinalueeseen (4.4.2017).

Folktinget korostaa tämän johdosta, että ehdotetun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 11 §:n 2 momentti ja vastaavat säännökset voimassa olevassa terveydenhuoltolaissa (1516/2016) ovat monilta osin olleet puutteellisia.

Esitöihin ei sisälly asianmukaista vertailua erilaisista mahdollisista malleista koskien maakuntien jakoa laajan päivystyksen suhteen, mitä perustuslakivaliokunta edellyttää lausunnossaan PeVL 21/2009 vp. Folktingetin käsityksen mukaan puuttuu myös kielellisten vaikutusten asianmukainen arviointi, jolle aluejaotuksesta tehdyn päätöksen täytyy pohjautua. Folktinget toteaa, että ruotsinkielisten asukkaiden kielellisten oikeuksien turvaaminen heikentyy Pohjanmaan maakunnassa, jos lakiehdotus hyväksytään, ja edellyttää siksi, että lakiehdotus otetaan uudestaan käsitteilyyn.

Folktinget pyytää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kirjoittamaan lausuntoonsa, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 11 §:n 2 momenttia ei pidä hyväksyä käsiteltävänä olevassa muodossa. Lakiehdotus täytyy sen sijaan valmistella edelleen perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaisesti niin, että

Pohjanmaan maakunta otetaan mukaan niiden maakuntien luetteloon, jotka vastaavat ympärivuorokautisesta päivystyksestä.

Digitalisaatio

Uudistuksen yhteydessä tehtävästä digitalisaatiosta esitetään luvussa 1.3, että valtio panostaa merkittävästi maakunnille siirrettävän toiminnan digitalisointiin. Julkisen hallinnon palveluiden digitalisaatio on samalla yksi hallituksen kärkihankkeista.

Valtioneuvosto on käsitellyt kielellisiä oikeuksia ja digitalisointia hallituksen kertomuksessa kielilainsäädännön soveltamisesta 2017:

”Jotta digitalisaation hyödyt saataisiin kaikkien käyttöön, on perus- ja ihmisoikeudet huomioitava jo aikaisessa vaiheessa. Tässä yhteydessä kielellisten perusoikeuksien toteutuminen on edellytys digitalisaation täysimääräiselle hyödyntämiselle. Toisaalta digitalisaatio voi myös mahdollistaa kielellisesti laajempaa ja parempaa viranomaispalvelua. Digitaalisia palveluita on kehitettävä rinnakkain suomen ja ruotsin kielellä sekä tarvittaessa saamen kielillä, jotta väestöryhmien yhdenmukainen kohtelu turvataan myös yhteiskunnan muuttuessa.” (Hallituksen julkaisusarja 9/2017 vp, s. 122).

Folktinget toteaa, että julkisen hallinnon digitalisoinnilla tulee olemaan äärimmäisen suuri merkitys viranomaisten ja yksityisten henkilöiden välisen kommunikaation kannalta tulevaisuudessa. Mitä digitaalisiin palveluihin tulee, on yksiselitteistä, että kielelliset oikeudet pitää varmistaa lainsäädännön nojalla vastaavalla tavalla kuin perinteiset viranomaispalvelut.

Folktinget esittää lisäksi, että suomen ja ruotsin kielen asema yhdenvertaisina kansalliskielinä edellyttää, että kieliä kohdellaan samalla tavoin digitaalisia palveluita kehitettäessä. On olemassa selkeä kehittämistarve koskien nimenomaisesti ruotsinkielisiä digitaalisia palveluita, mikä täytyy huomioida erityisesti jatkovalmistelussa. Kaksikielisyys tulee huomioida jo suunnitteluprosessin alussa niin, että oikeus palveluun omalla kielellä varmistetaan järjestelmäratkaisuissa. Digitaaliset palvelut tulee suunnitella ajallisesti niin, että ne voidaan ottaa käyttöön yhtä aikaa suomeksi ja ruotsiksi. Kaikkien olennaisten palvelutietojen tulee myös olla molemmilla kielillä. On myös tärkeää, että viranomaiset käyttävät selkeää ja helposti ymmärrettävää kieltä näissä palveluissa.

Folktinget korostaa vielä, että myös jatkossa tulee olemaan henkilöitä, joilla ei ole digitaalisia taitoja tai joilla muutoin ei ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluja. Myös vaihtoehtoisia palveluita pitää tarjota tarpeen mukaan. Yleinen velvollisuus käyttää digitaalisia julkisia palveluita asettaa siinä tapauksessa yksityiset henkilöt eri asemaan tavalla, joka on ristiriidassa perustuslain 6 §:n 2 momentin yhdenvertaisuussäännösten kanssa.

Folktinget toivoo, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kiinnittää erityistä huomiota kielellisten oikeuksien varmistamisen tärkeyteen digitaalisissa palveluissa.

Laki maakuntien rahoituksesta

Kaksikielisyys pitää huomioida maakuntien rahoituksessa

Rahoitusta koskevat säännökset määrätään lailla maakuntien rahoituksesta. Maakuntien toiminta rahoitetaan pääasiassa valtion varoilla ja osittain asiakasmaksuilla, joita peritään palvelun käyttäjiltä. Rahoitus määritellään laskelmilla toisaalta maakunnan asukasluvun, toisaalta palveluntarpeen ja ympäristötekijöiden mukaan. Valtion rahoitus on julkisia varoja maakunnille.

Folktinget katsoo, että rahoituksen periaatteiden tärkein tavoite on varmistaa, että maakunnilla on mahdollisuus olosuhteista riippumatta selvitä lakisääteisistä tehtävistään. Vastineena voidaan nähdä kunnallinen valtionosuusjärjestelmä, jonka tehtävänä on ollut auttaa julkista valtaa täyttämään perustuslailliset velvoitteensa tavoitteenaan sivistyksellisten oikeuksien ja asianmukaisten sosiaali- ja terveys- ja sairaanhoitopalveluiden takaaminen. Valtionosuusjärjestelmä on myös edistänyt alueellista yhdenvertaisuutta ja on siten merkityksellinen myös perustuslain 6 §:n suhteen.

Folktinget painottaa, että maakuntien rahoituksen täytyy turvata palvelut ruotsin- ja suomenkielisille asukkaille samanlaisin perustein. Rahoituksen pitää täyttää tietyt periaatteelliset vaatimukset: järjestelmän tulee olla ennustettava, ja sen pitää olla siinä mielessä jyrkempi, että sitä ei tulla muuttamaan usein. Lisäksi on äärimmäisen keskeistä, että maakunnilla on mahdollisuus pitkän tähtäimen suunnitteluun koskien palvelurakennetta, joka tulee tarjoamaan palveluita kahdella kielellä. Järjestelmä täytyy myös kokea oikeudenmukaisena siten, että niin ruotsin- kuin suomenkielisten asukkaiden oikeudet varmistetaan samanlaisin perustein.

Folktinget odottaa, että eduskunta ottaa selkeästi kantaa näihin näkemyksiin ja ilmaisee niiden suhteen erityisesti seuraavaa:

- perusteet sille, että maakuntien rahoituksen tulee huomioida maan kaksikielisuudesta riippuvat rakenteelliset olosuhteet valtiolle ja maakunnille
- perusteet sen varmistamiseksi, että maakunnat selviävät lakisääteisistä tehtävistään järjestelmän myöntämän rahoituksen avulla, sekä
- perusteet sille, että rahoitus takaa perusoikeudet ja asiaankuuluvat sosiaali-, terveyden- ja sairaanhoitopalvelut.

FOLKTINGET
SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Lopuksi Folktinget korostaa, että rahoituksen pitää varmistaa sekä ruotsin- että suomenkielisille asukkaille oikeudet samanlaisin perustein. Olennainen näkökohta nykyisessä valtionosuusjärjestelmässä on siksi saaristolisa. Saaristoisuus on pysyvä rahoitusperuste, joka on nimenomaisesti tarkoitettu varmistamaan yhdenvertaisuus maantieteellisestä näkökulmasta. Saaristo-olosuhteet merkitsevät rakenteellisia haasteita, jotka pitää edelleen ottaa huomioon rahoituksessa.

Tähän viitaten Folktinget pyytää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kiinnittämään huomiota esille nostettuihin kannanottoihin.

Helsingissä 16. huhtikuuta 2018

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Thomas Blomqvist
puheenjohtaja

Markus Österlund
pääsihteeri

Kristina Beijar
Hallintoasioiden asiantuntija